

РОЗДІЛ 5. ЕТНОПОЛІТОЛОГІЯ ТА ЕТНОДЕРЖАВОЗНАВСТВО

Сафонюк Єлизавета Ігорівна

Аналіз першого періодичного звіту щодо застосування Україною положень Європейської хартії регіональних мов або мов меншин

УДК 323.15:81'272](062.13)(4)
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2024-3.31>

Сафонюк Єлизавета Ігорівна
аспірантка відділу проблем світового політичного розвитку
Інституту політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса
Національної академії наук України
вул. Генерала Алмазова, 8, Київ,
Україна
ORCID: 0000-0002-9094-8027

Стаття присвячена першому періодичному звіту щодо застосування Україною положень Європейської хартії регіональних мов або мов меншин – першого юридичного інструменту, що був створений Радою Європи саме для захисту та підтримки регіональних або міноритарних мов. Варто зазначити, що Хартія була ратифікована в Україні з другої спроби у 2003 році. Підписання та ратифікація Європейської хартії регіональних мов або мов меншин було і залишається однією з вимог членства в Раді Європи та Європейському Союзі.

З метою контролю за виконанням Європейської хартії регіональних мов або мов меншин Радою Європи, країнами-членами та громадськістю, в Хартії передбачено систему регулярних звітів, в яких сторони повідомляють про заходи, які були прийняті для дотримання положень документа. З метою забезпечення ефективності цієї системи моніторингу, було створено Комітет експертів, який вивчає звіти різних сторін. У статті висвітлено ключові аспекти щодо форми та змісту зазначеного документа. Виокремлено основні проблеми, що стали на заваді реалізації деяких положень Хартії станом на 2007 рік.

Цінними у дослідженні даної проблематики є наукові праці таких дослідників як Л. Неваї [15], М. Мозера [14], Г. Янковської [18], Ю. Бестерс-Дільге [1] та інших. Мета статті полягає в аналізі становлення та особливостей функціонування Європейської хартії регіональних мов або мов меншин в українських реаліях.

Завданнями дослідження є розкриття змісту та форми першого звіту щодо застосування Україною положень Європейської хартії регіональних мов або мов меншин. Для реалізації зазначених завдань у статті використані такі методи як: аналізу та синтезу, індукції й дедукції, плюралізму, узагальнення, наукової абстракції.

Ключові слова: комітет експертів, перший звіт, перша доповідь, моніторинг, регіональні мови, національні меншини, мови національних меншин, Європейська хартія регіональних мов або мов меншин, етнополітика.

Вступ. З відновленням незалежності України, у 1991 році, відновилась й активна співпраця з європейськими державами, з метою розвитку й залучення до підписання та ратифікації міжнародних договорів у економічній, політичній та соціально-гуманітарній сферах. В 90-х роках ХХ століття тривало встановлення зовнішньополітичних зв'язків та інтеграції до міжнародних структур. Однією з таких структур була Рада Європи (РЄ) – міжнародна організація, яка створила понад 160 міжнародних договорів, угод і конвенцій, замінивши чимало двосторонніх договорів між країнами Європи, зокрема розробила і Європейську хартію регіональних мов або мов меншин.

Україна заявила про своє бажання стати членом Ради Європи 14 липня 1992 р. Після підготовки висновку щодо ступеня готовності України до вступу до РЄ згідно з положеннями Статутної Резолюції (51) 30 А, ПА РЄ ухвалила позитивний висновок щодо заявки України на вступ до Ради Європи від 26 вересня 1995 р. Своєю чергою 31 жовтня 1995 р. Верховна Рада України ухва-

лила Закон України про приєднання до Статуту Ради Європи, після чого 9 листопада 1995 р. відбулась урочиста церемонія вступу України.

Оскільки, вступ до РЄ передбачав підписання Україною Європейської хартії регіональних мов або мов меншин протягом року після набуття офіційного членства, 2 травня 1996 року у Страсбурзі Україна підписала Хартію, однак не ратифікувала її одразу. Спроб ратифікації Хартії було дві та після останньої 15 травня 2003 р. документ було офіційно ратифіковано.

Мета та завдання. Мета статті полягає в аналізі становлення та особливостей функціонування Європейської хартії регіональних мов або мов меншин в українських реаліях. Завданнями дослідження є розкриття змісту та форми першого звіту й доповіді щодо застосування Україною положень Європейської хартії регіональних мов або мов меншин.

Результати. З метою контролю за виконанням Європейської хартії регіональних мов або мов меншин Радою Європи, країнами-членами та громадськістю, в Хартії передбачено систему регулярних

звітів, в яких сторони повідомляють про заходи, які були прийняті для дотримання положень документа. З метою забезпечення ефективності цієї системи моніторингу, було створено Комітет експертів, який вивчає звіти різних сторін.

На офіційному сайті Ради Європи зазначено, що після ратифікації Хартії Україна надала Раді Європи перший періодичний звіт у 2007 році.

У преамбулі Першого періодичного звіту про виконання Європейської Хартії регіональних мов або мов меншин зазначено, що Україна, згідно з пунктом 1 статті 15 Закону України «Про міжнародні договори України», дотримується усіх чинних міжнародних договорів відповідно до стандартів міжнародного права. Ця норма поширюється на всю територію країни. Одним з основних завдань України, яка є конституційною, демократичною та соціальною державою, і обрала шлях інтеграції до європейської спільноти, є усунення причин міжнародної напруженості та конфліктів і створення толерантної атмосфери щодо представників мовних меншин [19].

Безпосередньо звіт складається з трьох частин. Частина I та II охоплюють загальні принципи, які були використані Україною як рекомендації під час ратифікації зазначеного міжнародного договору, та надають інформацію про основні правові документи, які є основою для реалізації Європейської хартії регіональних чи міноритарних мов, статистичну інформацію про користувачів регіональних або міноритарних мов, список органів та організацій, які займаються питаннями захисту та розвитку мов національних меншин тощо.

Зокрема, Частина I звіту надає відповіді на 7 загальних питань, а саме:

- Основний(і) правовий інструмент(и) для реалізації положень Європейської хартії регіональних чи міноритарних мов у вашій країні;
- Які регіональні або міноритарні мови, визначені у пункті а статті 1 Хартії, існують на території України.
- Кількість користувачів кожної регіональної або міноритарної мови зі зазначенням критеріїв, за якими Україна визначає поняття «користувача регіональної або міноритарної мови»;
- Нетериторіальні мови, визначені у пункті с статті 1 Хартії, які використовуються на території України з наданням статистичних даних щодо користувачів;
- Чи існує в Україні будь-який орган або організація, що юридично заснований(а), для додаткового захисту та розвитку регіональних або міноритарних мов;
- Чи проводилися консультації з будь-яким органом або організацією під час підготовки звіту;
- Заходи, що були прийняті (відповідно до статті 6 Хартії), для кращого знання прав та обов'язків, в контексті застосування Хартії [19].

Ці положення визначають структуру та зміст звіту про застосування Європейської хартії регіональних чи міноритарних мов в Україні. Зокрема Частина I відповідає на сім загальних питань щодо застосування Хартії в Україні. Відповіді на ці питання дозволяють оцінити, наскільки ефективно Україна виконувала свої зобов'язання за Європейською хартією регіональних чи міноритарних мов. Окрім того, звіт містить інформацію про консультації з органами та організаціями щодо підготовки звіту, а також про заходи, що прийняті для кращого знання прав та обов'язків, що впливають з застосування Хартії.

Окремо в першій частині звіту зазначається, що з метою покращення дотримання прав регіональних або мовних меншин в Україні Державний комітет України з національностей та релігій: «вживає заходів з реалізації Європейської хартії регіональних мов або мов меншин в частині забезпечення задоволення етномовних потреб національних меншин України» ст. 4, пункт 7 Постанови КМУ від 14 лютого 2007 р. № 201 «Про затвердження Положення про Державний комітет України у справах національностей та релігій» [16].

Також в першій частині вказуються міжнародні договори, спрямовані на захист мовних прав національних меншин учасником яких є Україна, зокрема:

- Міжнародний пакт про громадянські та політичні права [12];
- Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права [13];
- Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації [11];
- Конвенція Міжнародної організації праці № 111 про дискримінацію в галузі праці та професій [7];
- Конвенція ЮНЕСКО проти дискримінації в галузі освіти [9];
- Конвенція Ради Європи про захист прав людини та основних свобод [8];
- Рамкова конвенція про захист національних меншин [17];
- Європейська хартія регіональних або мовних меншин [3].

Відповідаючи на питання про те, які заходи були прийняті (відповідно до статті 6 Хартії), для кращого знання прав та обов'язків, що впливають з застосування Хартії у першій частині звіту зазначається, що триває робота зі внесення змін до Закону України «Про національні меншини в Україні», який має бути поданий до Кабінету Міністрів України до серпня 2007 року після затвердження Верховною Радою Закону України «Про Концепцію державної етнічної та національної політики України».

З метою розвитку та збереження культурного різноманіття національних меншин України, їх

традицій, звичаїв та обрядів, Державний комітет України з національних меншин та релігій запропонував до розгляду Кабінету Міністрів України проект Програми реалізації національної політики в галузі міжетнічних відносин та розвитку культур національних меншин до 2010 року. З метою розв'язання різноманітних питань, пов'язаних з нормативним, фінансовим та логістичним забезпеченням процесу реалізації Хартії було створено міжвідомчу робочу групу при Міністерстві закордонних справ України, яка включає представників зацікавлених міністерств та організацій, вчених та громадських діячів.

Друга частина звіту за 2007 рік дає відповіді на запитання щодо заходів, які були прийняті Україною для застосування положень статті 7 Хартії відносно регіональних мов або тих, що зазначені у пунктах 2 та 4 зазначеної частини I, вказуючи різні рівні відповідальності держави та будь-яких додаткових заходів, передбачених в Україні.

В другій частині звіту зазначається, що основи українського законодавства про культуру визначають правові, економічні, соціальні, організаційні засади для культурного розвитку в Україні, регулюють соціальні відносини у сфері створення, поширення, збереження та використання культурних цінностей і спрямовані на наступне:

- реалізацію суверенних прав України в культурній сфері;
- відродження та розвиток культур українського народу та національних меншин, що проживають в Україні;
- забезпечення свободи творчої діяльності, вільного розвитку культурних і творчих процесів, професійної та любительської художньої діяльності;
- реалізацію прав громадян на доступ до культурних цінностей; соціальний захист культурних працівників;
- створення матеріальних та фінансових умов для культурного розвитку.
- Також там виокремлені основні принципи культурної політики в Україні:
 - визнання культури одним з ключових чинників оригінальності української нації та національних меншин, що проживають в Україні;
 - підтримка гуманістичних ідей, високих моральних стандартів у громадському житті, орієнтація на національні та універсальні людські цінності, визнання їх пріоритету над політичними та класовими інтересами;
 - збереження та збільшення культурної спадщини;
 - забезпечення свободи творчої діяльності, невтручання уряду, політичних партій та інших громадських об'єднань у творчі процеси;
 - рівність прав та можливостей громадян незалежно від їх соціального статусу та національності

у створенні, використанні та поширенні культурних цінностей;

- доступність культурних цінностей, всіх видів культурних послуг та культурної діяльності для кожного громадянина;
- забезпечення умов для творчого розвитку особистості, підвищення рівня культури та естетичної освіти громадян;
- підтримка благодійної діяльності підприємств, організацій, громадських об'єднань, релігійних організацій, фізичних осіб у культурній сфері;
- всебічна міжнародна культурна співпраця;
- визнання пріоритету міжнародних правових інструментів у культурній сфері;
- узгодження участі уряду та громадськості для забезпечення культурного розвитку [19].

Таким чином, переховані пункти описують основні принципи культурної політики в Україні, які визнають культуру одним з ключових чинників унікальності української нації та національних меншин, що проживають в Україні. В цьому контексті, принципи культурної політики спрямовані на збереження та збільшення культурної спадщини, підтримку гуманістичних ідей та високих моральних стандартів, розвиток свободи творчості та рівності прав та можливостей громадян у створенні, використанні та поширенні культурних цінностей. Важливими аспектами є доступність культурних цінностей та всіх видів культурної діяльності для кожного громадянина, а також забезпечення умов для творчого розвитку особистості та підвищення рівня культури та естетичної освіти громадян. У пунктах також зазначено необхідність сприяння благодійної діяльності в культурній сфері, всебічної міжнародної культурної співпраці та визнання пріоритету міжнародних правових інструментів у культурній сфері. Загальна мета полягає у зміцненні урядової та громадської співпраці для забезпечення культурного розвитку.

Варто зазначити, що в другій частині звіту за 2007 рік вказується проблема адміністративно-територіального характеру щодо захисту мовних та інших прав національних меншин. Зокрема в тексті звіту вказано наступне: «Сьогодні адміністративно-територіальна система України включає Автономну Республіку Крим, регіони, райони, міста, міські райони, поселення та села. Україна складається з Автономної Республіки Крим, регіонів Вінницької, Волинської, Дніпропетровської, Донецької, Житомирської, Закарпатської, Запорізької, Івано-Франківської, Київської, Кіровоградської, Луганської, Львівської, Миколаївської, Одеської, Полтавської, Рівненської, Сумської, Тернопільської, Харківської, Херсонської, Хмельницької, Черкаської, Чернівецької, Чернігівської областей та міст Києва та Севастополя. Проте варто зазначити, що поточна адміністративно-територіальна система була розроблена ще в часи

Радянського Союзу і не враховує проблему національних меншин. У 2005 році була започаткована адміністративно-територіальна реформа. Але нині її концепції не передбачають можливості створення районів з представниками національних та мовних меншин, що складають значну частину населення, тим самим не дозволяючи збільшити кількість заходів, спрямованих на підтримку регіональних мов» [19].

Паралельно з тим відразу наводяться статті Конституції України, які сприяють захисту і розвитку мовних та інших прав національних меншин. А саме: Частина 5 статті 53 Конституції України передбачає, що: «Громадянам, які належать до національних меншин, відповідно до закону гарантується право на навчання рідною мовою чи на вивчення рідної мови у державних і комунальних навчальних закладах або через національні культурні товариства» [10].

Своєю чергою Частина 1 статті 3 Закону України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» передбачає, що: «Державна адресна підтримка надається виключно суб'єктам у сфері медіа, які поширюють медіа для дітей та юнацтва, для осіб з інвалідністю, спеціалізовані наукові друковані медіа, що видаються науковими установами та закладами вищої освіти, медіа, які цілеспрямовано сприяють розвитку мов та культур національних меншин і корінних народів України, а також друковані медіа літературно-художнього напрямку» [4].

Також згідно з частиною другою статті 22 Кодексу законів про працю України: «Забороняється необґрунтована відмова у прийнятті на роботу, тобто відмова без будь-яких мотивів або з підстав, що не стосуються кваліфікації чи професійних якостей працівника, або з інших підстав, не передбачених законом» [6].

Окремо в II частині звіту за 2007 рік зазначається, що серед заходів, передбачених в Україні у зв'язку з реалізацією положень Європейської хартії регіональних мов або мов меншин, повинно відбутись поліпшення поточного законодавства з реалізації Хартії та його погодження з міжнародними стандартами. Зокрема, в державному та місцевих бюджетах слід передбачити окрему статтю витрат для компетентних центральних та місцевих виконавчих органів з проведення заходів, спрямованих на реалізацію положень Хартії. На той момент було обмежене фінансування, яке стало основною причиною неповного виконання Україною своїх зобов'язань.

Також було зазначено, що не можна виключати можливість спроби прийняття нового Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин» публічними органами влади. В такому випадку новий закон мав бути

спрямований на усунення наявних розбіжностей між автентичним текстом Хартії та її перекладом українською, розширення списку мов національних меншин, посилення захисту мовних прав. Саме тому необхідно було провести певні поліпшення щодо мережі навчальних закладів, посібників і підручників для дошкільних, загальноосвітніх та вищих навчальних закладів відповідно до освітніх вимог і національного складу населення.

Своєю чергою Частина III надає огляд стану реалізації мовних прав носіїв регіональних або міноритарних мов у сфері освіти, культурної діяльності, економічного та соціального життя. Ця частина містить конкретну інформацію про те, як були виконані пункти Хартії та пункти для кожної регіональної або міноритарної мови, які були обрані під час ратифікації Хартії (пункт 2, стаття 2 Хартії). Звіт вказує на відповідні правові норми та територію, до якої застосовуються ці норми.

Зокрема в тексті III частини звіту за 2007 рік вказано наступне: «Приймаючи зобов'язання відповідно до підпунктів «f (iii)», «b (iv)», «d (iv)», «e (iii)», «f (iii)», «g», «h», «i» пункту 1 та пункту 2 статті 8 Хартії щодо освіти, Україна забезпечує виконання частини 5, статті 53 Конституції України [10], яка закріплює, що громадяни, які належать до національних меншин, мають законне право на отримання освіти у своїй рідній мові або її вивчення у державних або муніципальних навчальних закладах чи через національно-культурні товариства.

Це означає, що в державних та муніципальних навчальних закладах під час процесу навчання можуть використовуватися та вивчатися мови національних меншин разом з державною мовою. Загалом, громадяни, які належать до національних меншин, вивчають мову національної меншини та офіційну українську мову. Офіційна мова є обов'язковою для вивчення в усіх навчальних закладах на всій території України як звичайний предмет. Мова навчання у кожному конкретному випадку визначається місцевим виконавчим органом з урахуванням заявок, поданих батьками або особами, які їх замінюють» [19].

У звіті зазначається, що у навчальних закладах з іноземним етнічним студентським складом навчання мусить проводитись мовою офіційного державного стандарту, або, де можливо, створюються окремі форми для вивчення певної міноритарної мови. Навчання на рідній мові або викладання на цій мові не повинно ускладнювати процес вивчення української мови, оскільки знання української є однією з головних складових соціального злагодження та інтеграції представників національних меншин в українське суспільство.

Навчальні заклади національних меншин України працюють у контексті діючого законодавства, створення рівних прав на освіту, дотримання національних вимог до змісту, рівня та обсягу освіти,

підтримки творчої науково-педагогічної праці серед вчених та педагогів, та можливості особистісного та професійного становлення суб'єктів освіти.

Комітет експертів Ради Європи після аналізу Першого періодичного звіту підготував Звіт про виконання Хартії в Україні, який містив рекомендації Комітету міністрів Ради Європи щодо виконання Хартії в Україні. В звіті також були коментарі та зауваження щодо виконання Європейської Хартії регіональних мов або мов меншин, а також запитання до уряду України для включення до Другого періодичного звіту.

Зокрема серед рекомендацій щодо подальшого виконання положень Хартії були наступні:

- розробити у тісній консультації та співробітництві з представниками мови меншини структуровану освітню політику для регіональних або міноритарних мов та забезпечити право говорити мовою меншини під час отримання освіти, зберігаючи досягнуті результати і наявні найкращі практики в цій сфері;

- переглянути поточне регулювання використання мов меншин для доступу до вищої освіти;

- змінити існуючий поріг для офіційного використання регіональних або міноритарних мов у місцевому та регіональному управлінні, щоб Хартія могла застосовуватись у випадках, коли кількість мовців цього виправдовує;

- забезпечити, щоб квоти, накладені на програми мовлення (телебачення та радіо), а також вимога озвучування, підписування субтитрів та постсинхронізація усіх іноземних фільмів українською мовою, не завдавали шкоди мовам меншин та не перешкоджали поширенню медійних продуктів і фільмів на регіональних або міноритарних мовах;

- зміцнити зусилля для підтримки створення і/або подальшого існування культурних центрів для мовців регіональних або міноритарних мов;

- прийняти ефективні заходи для захисту та підтримки караїмської та кримчацької мов, які перебувають під загрозою зникнення;

- під час перегляду інструмента ратифікації врахувати всі висновки, висновки та рекомендації, які були зроблені Комітетом експертів, зокрема ті, що стосуються статті 4 пункту 2 Хартії, як сформульовано в висновках у розділі III (пункт 3.1.C) звіту [19].

Висновки. Таким чином, одна з головних рекомендацій полягала в розробці освітньої політики для регіональних або міноритарних мов у тісній консультації з представниками мовних меншин. При цьому важливо було зберегти досягнуті результати і найкращі практики в цій сфері. Також рекомендувалось переглянути регулювання використання мов меншин для доступу до вищої освіти. Як зазначили в Комітеті експертів Хартія повинна застосовуватись у випадках офіційного викорис-

тання регіональних або міноритарних мов у місцевому та регіональному управлінні, з урахуванням кількості мовців. Своєю чергою обмеження, такі як квоти на мовлення (телебачення та радіо) і вимоги щодо озвучування, субтитрування та дублювання іноземних фільмів українською мовою повинні були не завдавати шкоди мовам меншин та не перешкоджати поширенню медійних продуктів на регіональних або міноритарних мовах.

Окремо Комітетом експертів були виділені караїмська та кримчацька мови, для яких наполягали прийняти більш ефективні заходи в контексті їхнього захисту та підтримки. Логіка з виокремленням саме цих мов є, оскільки фактично їх можна вважати міноритарними мовами і такими, які справді потрібно захищати та підтримувати для культурного збереження на території України.

Натомість інші мови якими користуються в Україні і які Україна зобов'язалась підтримувати і розвивати згідно з положеннями Хартії важко назвати такими, що потребують захисту. Адже кожна з них має державу в якій дана мова є офіційною, захищена відповідними правами, активно використовується її носіями у відповідних країнах і не перебуває на межі зникнення. Все це ще раз підкреслює надмірні обов'язки, які взяла на себе Україна щодо виконання положень Хартії, що також змушує говорити про значну політизацію даного процесу в Україні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бестерс-Дільгер Ю. Сильні та слабкі сторони Європейської хартії регіональних або міноритарних мов: західноєвропейський досвід. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/27685/09-Besters-Dilger.pdf?sequence=1> (дата звернення 10.06.2024)
2. Вступ України до Ради Європи. (Висновок ПА РЄ № 190 (1995) URL: <http://surl.li/byupu> (дата звернення 10.06.2024)
3. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_014#Text (дата звернення 24.06.2024)
4. Закон України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 24.06.2024)
5. Закон України № 802-IV від 15 травня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/802-15#Text> (дата звернення 21.06.2024)
6. Кодекс законів про працю України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення 24.06.2024)
7. Конвенція Міжнародної організації праці №111 про дискримінацію в галузі праці та професій URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_161#Text (дата звернення 07.06.2024)
8. Конвенція Ради Європи про захист прав людини та основних свобод URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення 25.06.2024)

9. Конвенція ЮНЕСКО проти дискримінації в галузі освіти URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_174#Text (дата звернення 25.06.2024)

10. Конституція України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 24.06.2024)

11. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_105#Text (дата звернення 05.06.2024)

12. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (дата звернення 01.06.2024)

13. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text (дата звернення 02.06.2024)

14. Мозер М. Ще раз про «Європейську хартію регіональних або міноритарних мов» в Україні. URL: <http://www.inmo.org.ua/assets/files/2020/Movne%20zakonodavstvo%20i%20movna%20polityka.pdf> (дата звернення 10.06.2024)

15. Неvara Л. Поняття мовних меншин та природа мовних прав в міжнародному праві URL: <https://cutt.ly/IzblCxH> (дата звернення 26.06.2024)

16. Про затвердження Положення про Державний комітет України у справах національностей та релігій URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/201-2007-%D0%BF#Text> (дата звернення 24.06.2024)

17. Рамкова конвенція про захист національних меншин URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_055#Text (дата звернення 26.06.2024)

18. Янковська Г. Історія прийняття й ратифікації в Україні Європейської хартії регіональних мов або мов меншин: проблеми та перспективи. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2012/1_2012/21.pdf (дата звернення 19.06.2024)

19. First periodical report of Ukraine on implementation of the European Charter for Regional or Minority Languages. URL: <https://rm.coe.int/16806f065b> (дата звернення 23.06.2024)

REFERENCES:

1. Besters-Dilger Yu. (2010) Sylni ta slabki storony Yevropeiskoi khartii rehionalnykh abo minorytarnykh mov: zakhidnoi evropeyskyi dosvid. [Strengths and weaknesses of the European Charter for Regional or Minority Languages: Western European experience] URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/27685/09-Besters-Dilger.pdf?sequence=1> (accessed 10 June 2024)

2. Vstup Ukrainy do Rady Yevropy. (Vysnovok PA Rle № 190 (1995) [Accession of Ukraine to the Council of Europe] URL: <http://surl.li/byupuy> (accessed 10 June 2024)

3. Yevropeiska khartiia rehionalnykh mov abo mov menshyn URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_014#Text (accessed 24 June 2024)

4. Zakon Ukrainy «Pro derzhavnu pidtryмку zasobiv masovoi informatsii ta sotsialnyi zakhyst zhurnalistiv» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540/97-%D0%B2%D1%80#Text> (accessed 24 June 2024)

5. Zakon Ukrainy № 802-IV vid 15 travnia 2003 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/802-15#Text> (accessed 21 June 2024)

6. Kodeks zakoniv pro pratsiu Ukrainy URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (accessed 24 June 2024)

7. Konventsiiia Mizhnarodnoi orhanizatsii pratsi №111 pro dyskryminatsiiu v haluzi pratsi ta profesii URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_161#Text (accessed 07 June 2024)

8. Konventsiiia Rady Yevropy pro zakhyst prav liudyny ta osnovnykh svobod URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (accessed 25 June 2024)

9. Konventsiiia YuNESKO proty dyskryminatsii v haluzi osvity URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_174#Text (accessed 25 June 2024)

10. Konstytutsiia Ukrainy URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (accessed 24 June 2024)

11. Mizhnarodna konventsiiia pro likvidatsiiu vsikh form rasovoi dyskryminatsii URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_105#Text (accessed 05 June 2024)

12. Mizhnarodnyi pakt pro hromadianski ta politychni prava URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (accessed 01 June 2024)

13. Mizhnarodnyi pakt pro ekonomichni, sotsialni ta kulturni prava URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text (accessed 02 June 2024)

14. Mōzer M. (2020) Shcheraz pro «levropeisku khartiui rehionalnykh abo minorytarnykh mov» v Ukraini. [Once again about the “European Charter of Regional or Minority Languages” in Ukraine.] URL: <http://www.inmo.org.ua/assets/files/2020/Movne%20zakonodavstvo%20i%20movna%20polityka.pdf> (accessed 10 June 2024).

15. Nevara L. (2016) Poniattia movnykh menshyn ta pryroda movnykh prav v mizhnarodnomu pravi [The concept of linguistic minorities and the nature of linguistic rights in international law] URL: <https://cutt.ly/IzblCxH> (accessed 26 June 2024).

16. Rамkova konventsiiia pro zakhyst natsionalnykh menshyn URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_055#Text (accessed 26 June 2024)

17. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Derzhavnyi komitet Ukrainy u spravakh natsionalnostei ta relihii URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/201-2007-%D0%BF#Text> (accessed 24 June 2024)

18. Yankovska H. (2011) Istoriia pryiniattia i ratyfikatsii v Ukraini Yevropeiskoi khartii rehionalnykh mov abo mov menshyn: problemy ta perspektivy. [History of the adoption and ratification in Ukraine of the European Charter for Regional or Minority Languages: Problems and Prospects]. Pravo i suspilstvo (electronic journal), vol. 1, pp. 93–99. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2012/1_2012/21.pdf (accessed 19 June 2024)

19. First periodical report of Ukraine on implementation of the European Charter for Regional or Minority Languages. URL: <https://rm.coe.int/16806f065b> (accessed 23 June 2024)

Analysis of the first report of Ukraine on implementation of the European Charter for Regional or Minority Languages

Safoniuk Yelyzaveta Ihorivna

Postgraduate Student at the Department
of Problems of World Political
Development
Kuras Institute of Political and Ethnic
Studies
of the National Academy of Sciences
of Ukraine
Generala Almazov str., 8, Kyiv, Ukraine
ORCID: 0000-0002-9094-8027

The article is devoted to the first periodic report on Ukraine's application of the provisions of the European Charter for Regional or Minority Languages – the first legal instrument created by the Council of Europe specifically for the protection and promotion of regional or minority languages. It is worth noting that the Charter was ratified in Ukraine at the second attempt in 2003. The signing and ratification of the European Charter for Regional or Minority Languages has been and remains one of the requirements for membership in the Council of Europe and the European Union.

In order to monitor the implementation of the European Charter for Regional or Minority Languages by the Council of Europe, member states and the public, the Charter provides for a system of regular reports in which the parties report on the measures taken to comply with the provisions of the document. In order to ensure the effectiveness of this monitoring system, a Committee of Experts was established to examine the reports of various parties. The article highlights the key aspects of the form and content of this document and the main problems that hindered the implementation of some provisions of the Charter as of 2007.

The scientific works of such researchers as L. Nevara, M. Moser, G. Jankowska, J. Besters-Dilger and others are valuable in the study of this issue. The purpose of the article is to analyze the formation and peculiarities of the functioning of the European Charter for Regional or Minority Languages in the Ukrainian context.

The objectives of the study are to reveal the content and form of the first report and summary on Ukraine's application of the provisions of the European Charter for Regional or Minority Languages. To realize these objectives, such methods as analysis and synthesis, induction and deduction, pluralism, generalization, and scientific abstraction are used in the article.

Key words: *Committee of Experts, first report, first summary, monitoring, regional languages, national minorities, minority languages, European Charter for Regional or Minority Languages, ethnopolitics.*